

Modellek és emberek

Csákó Mihály

Közismert kiinduló tételek

1. A szociális modellek nagy erejű eszközök, mert politikák és intézmények épülhetnek rájuk, amelyek kényszerítő erővel hatnak mindazokra, akiket érintenek – akár rászorultként, akár az intézmények alkalmazottjaként, akár létrehozó vagy ellenző politikusként.
2. A politikák és intézmények eredményessége azonban mindezeknek az érintetteknek az irántuk kialakuló viszonyulásán múlik, sőt már bevezethetőségüket is befolyásolják e viszonyulást megalapozó értékorientációk és a rájuk épülő viselkedések.
3. Ha azonban sikerül bevezetni őket, akkor kisebb vagy nagyobb mértékben és a társadalom egyes csoportjaiban is különböző mértékben képesek abba az irányba módosítani az értékorientációkat, amilyen értékekre maguk a modellek támaszkodnak.

Közismert kiinduló tételek folyamánai

1. Mivel az ifjúság döntő részben a fennálló társadalomra szocializálódik, az érvényesülő politikák és intézmények rájuk gyakorolt hatása fennállásuk és működésük tartósítása irányába hat.
2. Ha tehát a fiatalok szociális érzékenységét vizsgáljuk, az bizonyos valószínűséggel támpontot ad a fennálló gyakorlat alátámasztó tartalékának becsléséhez.
3. Ehhez járulnék hozzá egy 2005-ös, egy 2008-as és egy 2013-as azonos kérdőívvel készült adatfelvételtől származó adatok bemutatásával.

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáki Misi

3

Az adatfelvételekről

- A 2005. és 2008. évi felvétel 4 megyére és Budapestre külön-külön reprezentatív a 9. és 11. osztályos alapsokaságból, minden középfojú iskolatípusra.
- A 2013. évi minta egy speciális hipotézis tesztelésére szerkesztett fővárosi minta ugyanezen évfolyamokból, de szakiskolák nélkül.
- A kérdőív a politikai szocializáció vizsgálatára készült, elsősorban azokat a kérdéseket használom, amelyek a demokrácia elemeinek fontosságát próbálták feltárni: a rászorulókkal való szolidaritását, a társadalmi igazságosságát, a társadalmi különbségek csökkentését.

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáki Misi

4

Véggövetkeztetések

- A serdülők orientálódásai, véleményei, attitűdjei ellentmondásosak; inkább az ismert hívószavakra reagálnak pozitívan (pl. igazságosság), a konkrétumokra nem.
- A társadalmi egyenlőtlenségekkel szemben nincs komolyabb ellenérzés a középiskolások körében.
- Az iskolának lehet hatása a diákok értékorientációjára, elsősorban a tanárok pozitív példája révén, amely képes tiszteletet kiváltani.

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csákó Misi

21

Még sok boldog születésnapot kívánok –
jó erőben, egészségben!

Csákó Mihály

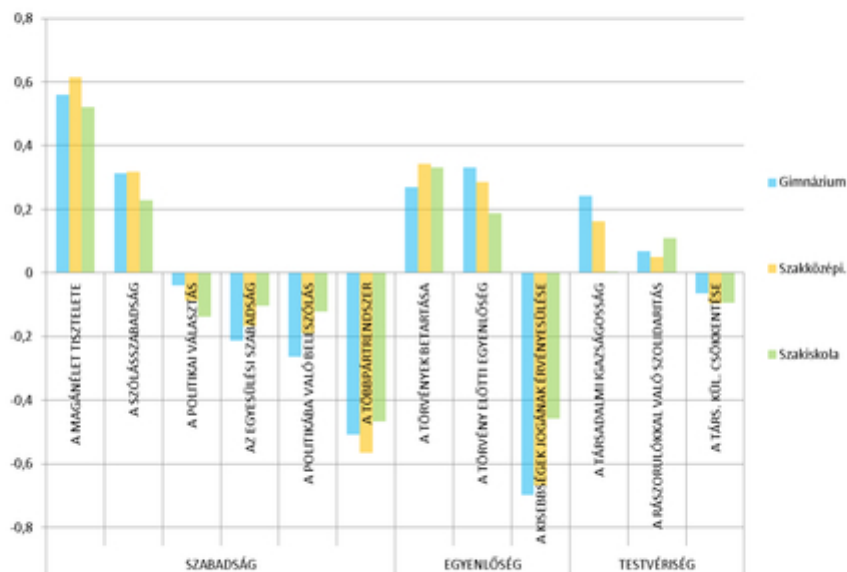
mcsako@gmail.com

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csákó Misi

22

A szabadság–egyenlőség–testvériség különböző formáinak fontossága 4 fokú skálán, átlag=0 (2005)

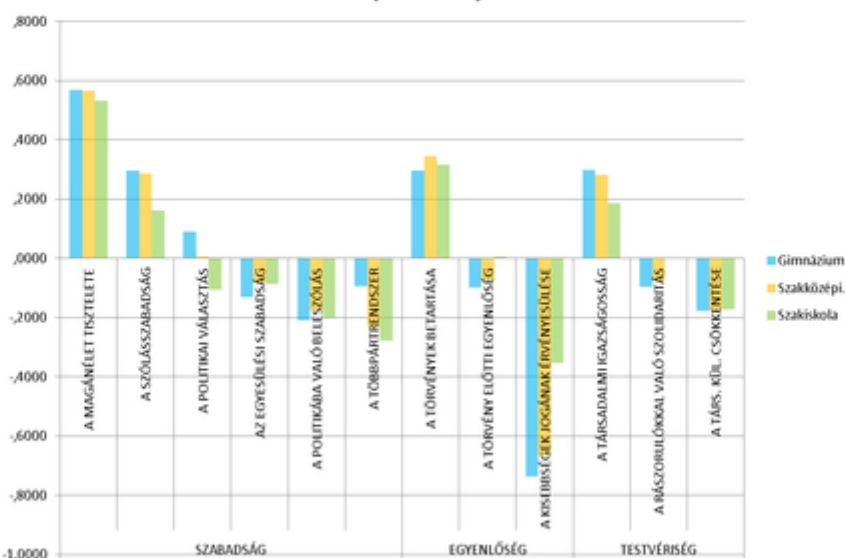

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáki Misi

5

A szabadság–egyenlőség–testvériség különböző formáinak fontossága 4 fokú skálán, átlag=0 (2008)

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáki Misi

6

Első következtetések

1. A szabadság, az egyenlőség és a testvériség, azaz a modern demokrácia mindhárom elvének elfogadása ellentmondásos a középiskolásoknál: egy-egy elemét fontosnak tartják, a többit kevésbé.
2. A két felvételi időpont fiataljai között nincs lényeges különbség, de ami van, az a közösségi értékek gyengülését mutatja. 2008-ban szembeszökően kevésbé tartják fontosnak a törvény előtti egyenlőséget, mint 2005-ben, és a rászorulókkal való szolidaritás fontossága is az átlag alá került, pedig fölötte volt.
3. A szabadság formái közül egy passzív elem, a magánélet védelme stabilan fontos, az aktív szabadságok közül egyedül a szólásszabadságot tartják nagyon fontosnak, a garanciális politikai elemeket nem.

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáková Misi

7

További következtetés

- A fiataloknak ez az elfordulása a közösségi értékektől – ha nem változik – lehetővé teszi az erősen diszkriminatív és önkényes szegényellenes szociálpolitika folytatását.

Van-e bármilyen jel másféle kimenetre?

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáková Misi

8

A 2013. évi kutatás

2013-ban a kutatási kérdés az volt:

különböznek-e a többiektől azok a fővárosi diákok, akik olyan gimnáziumokba járnak, amelyeknek a tanárai nyíltan kiálltak oktatáspolitikai kérdésekben a kormánnyal szemben?

A „kísérleti” csoport mellé a 2008. évi minta többi fővárosi gimnáziumából választottam kontrollcsoportot.

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csákos Misi

9

Első eredmény

- Az eddig használt eszköz – a demokrácia elemei – csak egyetlen ponton mutatott eltérést a két diákcsoport között: a törvény előtti egyenlőséget a „kísérleti” csoport egyértelműen fontosabbnak tartja – ám a kisebbség jogának érvényesülése szerintük is csak olyan kevésbé fontos, mint a többiek szerint.

Nézzünk más eszközt: nyolcféle szervezethez való viszonyukat kérdeztük (felsorolva a köv. dián)

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csákos Misi

10

Szervezetekhez való viszony

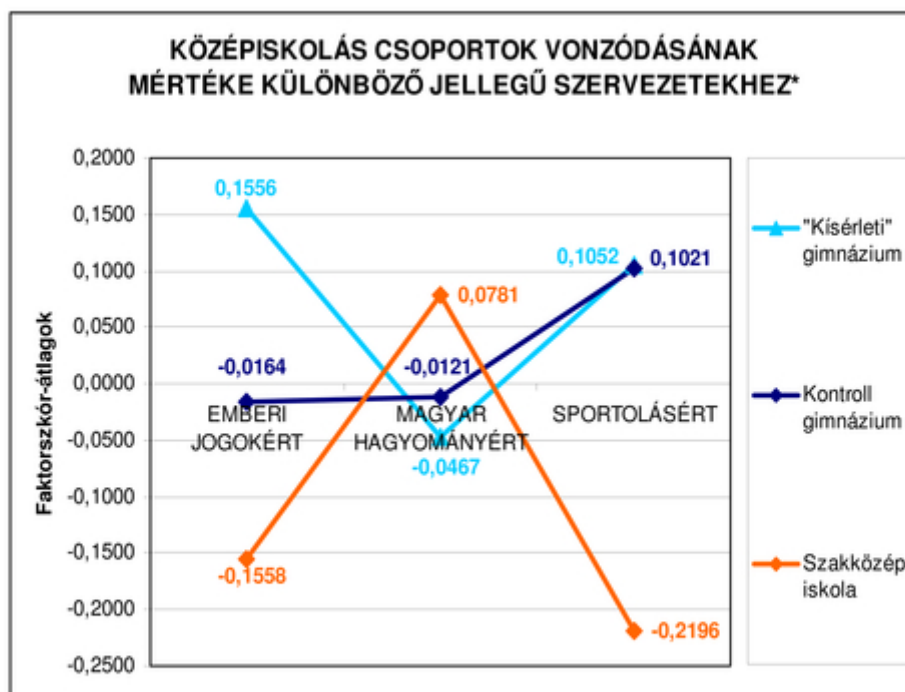
„Vonzó” szervezetek fajtái	Komponensek		
	1: Emberi jogok	2: Magyar hagyomány	3: Sport
EMBERI JOGVÉDŐ	,760	,205	,135
FAJGYŰLŐLET ELLEN	,707	,184	,022
JÓTÉKONYSÁGI	,612	,344	,504
VALLÁSI SZERETETSZOLG.	,464	,463	,332
HAGYOMÁNYŐRZŐ	,107	,819	,118
MAGYARSÁGVÉDŐ	,171	,806	,149
KÖRNYEZETVÉDŐ	,488	,516	,382
POLITIKAI PÁRT	,304	,457	-,030
SPORTEGYESÜLET	-,109	,072	,822
DIÁKÖNKORMÁNYZAT	,277	,095	,459

Extraction Method: Principal Component Analysis.
Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáki Misi

11

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáki Misi

12

Második eredmény

Bár a leglátványosabb különbség az, hogy a szakközépiskolások teljesen másképp viszonyulnak a szervezetekhez, mint a gimnazisták, most nekünk az a fontosabb, hogy a „kísérleti” csoport egyértelműen jobban vonzódik az emberi jogokért tevékenykedő szervezetekhez, mint a többi gimnazista.

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáková Misi

13

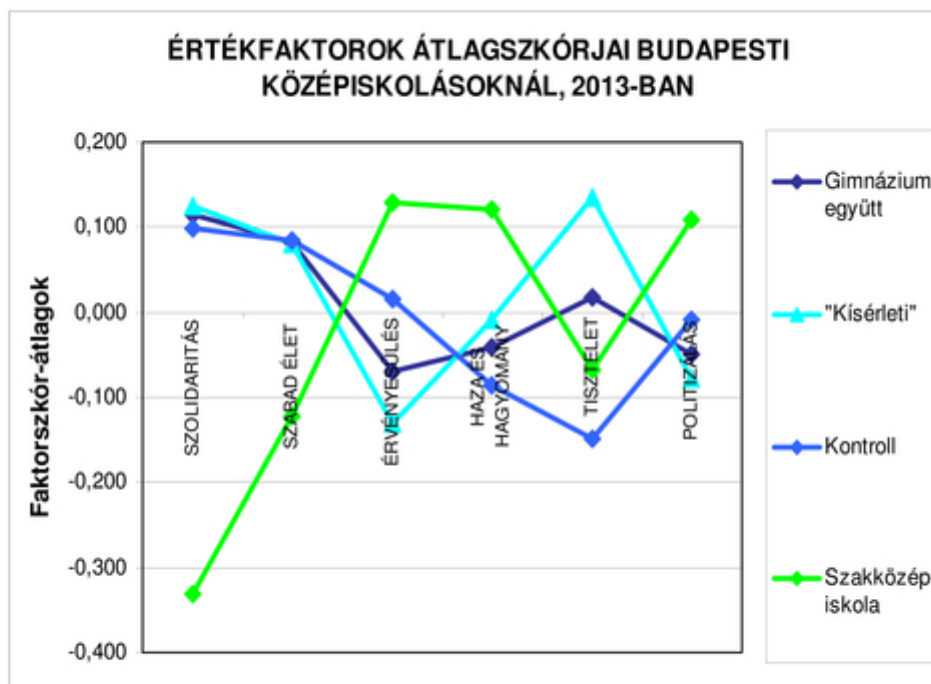
Még egy próba

- A kérdőívben szerepelt egy 44 itemből álló értékorientációs eszköz is. Ennek főkomponens-elemzéséből adódtak olyan komponensek, amelyek most érdekesek a számunkra: ‘szolidaritás’ – ‘szabad élet’ – ‘érvényesülés’ – ‘haza és hagyomány’ – ‘tisztelet’ – ‘politizálás’

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáková Misi

14

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáki Misi

15

Harmadik eredmény

- Eltekintve az ebben is teljesen különböző szakközépiskolásoktól, a gimnazisták csak két komponensben különböznek határozottan: a „kísérleti” gimnáziumok diákjait átlag alatti mértékben érdekli az érvényesülés, és erősen átlag fölötti jelentőséget tulajdonítanak a szülők és a tanárok tiszteletének, valamint a törvények betartásának (‘tisztelet’).
- Szociális érzékenységben nem különböznek, de a szervezetekkel kapcsolatos tapasztalat némi reményt nyújt az emberség értékeit illetően.

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáki Misi

16

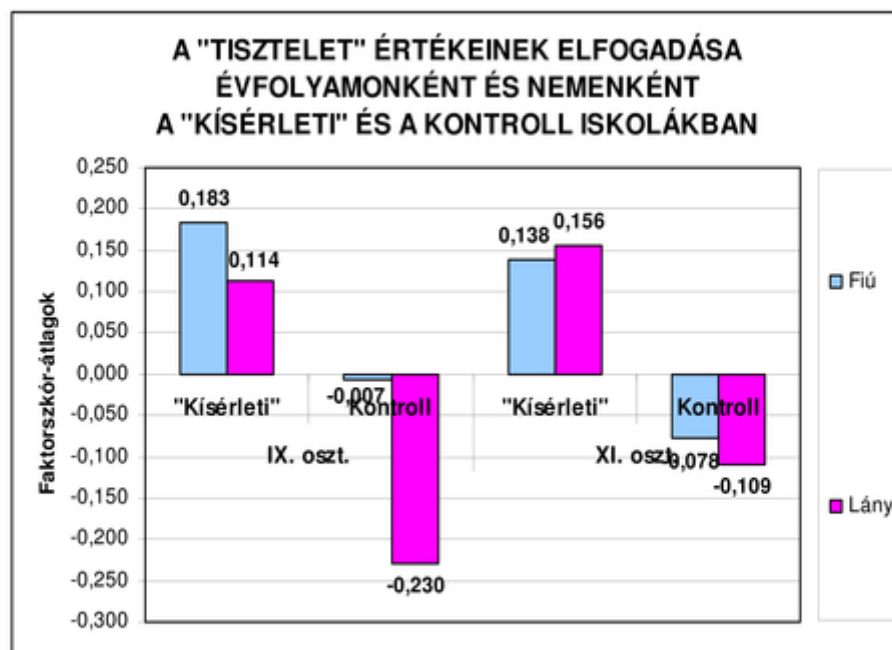
Ellenőrzés

- Ilyen esetekben mindig felmerülhet, hogy a megállapított különbségek nem annak a tényezőnek – esetünkben a nyílt kiállítású tanári kart körülvevő iskolai légkörnek – köszönhető, hanem más, esetleg külső tényezőknek.
- Ezért ellenőrzöm az utóbbi eredményt a nem és az életkor (évfolyam) hatása szempontjából, a szervezetek iránti vonzódást pedig a családi háttérrel.

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáki Misi

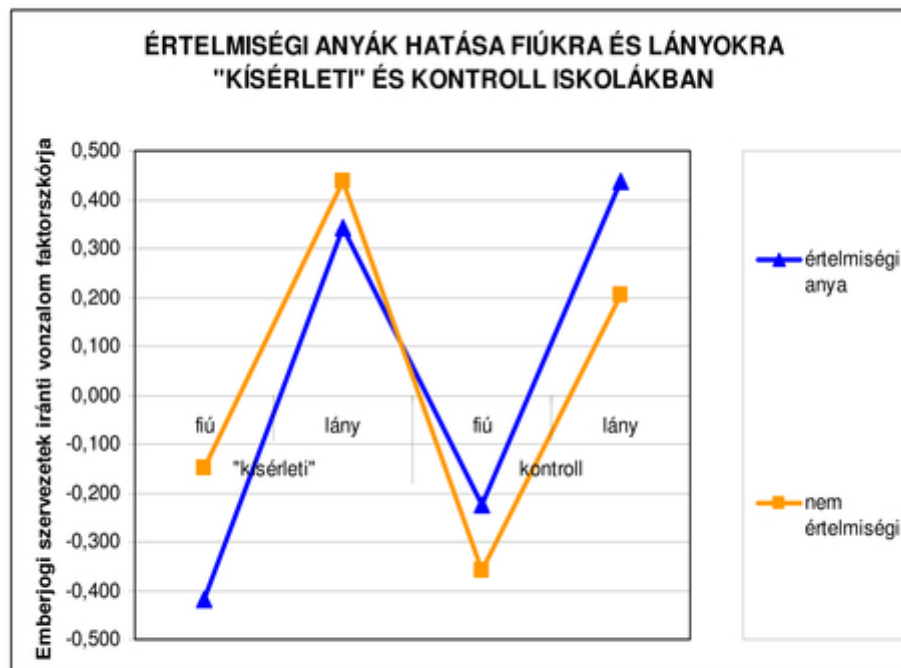
17

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáki Misi

18

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáková Misi

19

Az ellenőrzések eredménye

1. Bár mind a nem, mind az életkor okoz különbséget, a lényegi különbség a „kísérleti” és a kontrollcsoport között van, ezt sem a nem, sem az évfolyam nem változtatja meg.
2. A családi háttér befolyásolhatná a humánus értékek iránti elköteleződést, de látható, hogy az értelmiségi anyák és a nem értelmiségi anyák gyerekei hasonlóan viselkednek, ám a „kísérleti” és a kontrollcsoportosok nem.

2016.04.25.

Élj még soká, kedves Zsuzsa - Csáková Misi

20